

1. ACV Visie op syndicaal ontwikkelingswerk

Referentiekaders

De laatste jaren is er heel wat veranderd op het vlak van de Belgische ontwikkelingssamenwerking. In het huidig beleid staat de duurzame menselijke ontwikkeling centraal met als hoofdprioriteit armoedebestrijding. Deze prioriteit wordt duidelijk vastgelegd in de Wet op de Internationale Samenwerking van 1999.

Overeenkomstig de wet op de internationale samenwerking (1999), moet de gouvernementele samenwerking gericht zijn op de duurzame menselijke ontwikkeling met bijzondere aandacht voor armoedebestrijding en wordt het werkterrein beperkt tot de sectoren gezondheidszorg, onderwijs, landbouw en voedselzekerheid, basisinfrastructuur en versteviging van de maatschappelijke structuren. Gelijke kansen voor vrouwen, aids-bestrijding en milieu zijn transversale thema's waarmee in alle hulpprogramma's rekening moet worden gehouden.

(http://www.dgcd.be/nl/actoren/gouv_samenwerking/index.html)

Naast de Wet op Internationale Samenwerking van 1999 krijgen we er nog een belangrijk referentiekader bij wanneer in september 2000 op de VN-millenniumtop, de acht millenniumdoelstellingen worden ondertekend en er door de wereldleiders beloofd wordt de acht doelstellingen tegen 2015 te realiseren.

Deze Millenniumdoelstellingen of « Millennium Development Goals » worden vanaf dat moment binnen het Belgische federale beleid van ontwikkelingssamenwerking niet alleen als toetssteen maar ook als leidraad van het ontwikkelingsbeleid gehanteerd

De millenniumdoelstellingen

1. De grootste armoede en honger uitbannen
2. Basisonderwijs wereldwijd toegankelijk maken voor iedereen
3. Gelijke behandeling van mannen en vrouwen
4. kindersterfte terugdringen
5. Gezondheid van moeders verbeteren
6. Strijd leveren tegen HIV/AIDS malaria en andere ziekten
7. Actief werken aan een duurzaam milieu
8. Werken aan een mondiaal partnerschap voor ontwikkeling

De rol van de vakbonden in ontwikkelingssamenwerking¹

Het ontwikkelingsbeleid wordt deels door de overheid uitgevoerd en deels door middel van akkoorden met niet-gouvernementele ontwikkelingsactoren uit de civiele maatschappij zoals vakbonden NGO's , boerenorganisaties,... en de privésector.

Voor de Belgische vakbonden was het verkrijgen van een structurele overheidssteun voor hun syndicale ontwikkelingssamenwerking een belangrijke ontwikkeling. Deze structurele overheidssteun en de erkenning door de overheid van vakbonden als actoren in ontwikkelingssamenwerking vindt zijn oorsprong in het Interprofessioneel akkoord van 2001-2002. Via deze financiële steun kunnen vakbonden het werken

¹ . Zie Patrick Develtere, De Belgische Ontwikkelingssamenwerking, Davidsfonds, Leuven, 2005, p. 213-218.

met hun vakbondspartners aan een sociale, duurzame en rechtvaardige ontwikkeling van het zuiden versterken.

Internationaal gezien werden vakbonden reeds geruime tijd en meer bepaald sinds de Sociale Top van Kopenhagen algemeen aanvaard als ontwikkelingsactoren, omdat vakbonden essentiële partners zijn in het streven naar sociale ontwikkeling en opkomen voor een maatschappij gebaseerd op rechten.

(c) Enabling and encouraging trade unions to participate in the planning and implementation of social development programmes, especially in relation to the generation of work opportunities under fair conditions, the provision of training, health care and other basic services, and the development of an economic environment that facilitates sustained economic growth and sustainable development; REPORT OF THE WORLD SUMMIT FOR SOCIAL DEVELOPMENT* (Copenhagen, 6-12 March 1995)

Socio-economische grondrechten maken voor vakbonden inherent deel uit van de mensenrechten. Armoede komt heel vaak voor uit een miskennis van deze rechten en een daaraan verbonden sociale onrechtvaardigheid. De beste manier om armoede tegen te gaan en armoede te vermijden is het verschaffen van waardig werk, en dus waardig inkomen aan gezinnen. Zelfs de internationale instituties zoals de Wereldbank² zijn er meer en meer van overtuigd dat arbeidsomstandigheden en –voorwaarden de sociale ontwikkeling in belangrijke mate determineren.

Dezelfde conclusies vinden we ook in de nieuwe VN verklaring die duidelijk stelt dat productief werk in vrijheid, gelijkheid, veiligheid en waardigheid essentieel zijn voor het uitroeien van honger en armoede in de wereld en het verbeteren van het algemeen sociaal welzijn, het bereiken van economische groei en duurzame ontwikkeling van alle landen and een volledige inclusieve en rechtvaardige globalisering.³

Arbidsomstandigheden en –voorwaarden zijn evenwel geen verworven rechten, het blijven strijdpunten zowel in het Zuiden als in het Noorden. Vakbonden zijn de centrale actoren in het bewaken van de verworven socio-economische grondrechten en strijden tegelijkertijd voor de verbetering van de levenssituatie van de werknemer.

Het is dan ook een belangrijke taak van de vakbonden elkaar bij te staan en te versterken zodat ze elk in eigen land en regio een belangrijke bijdrage kunnen leveren tot de socio-economische, menselijke en duurzame ontwikkeling van de bevolking.

De agenda voor de komende jaren

Globalisering omschrijven is een heel moeilijke taak en de definitie verschilt heel sterk vanuit het oogpunt van waaruit men globalisering bekijkt. Voor velen gaat het om een logische evolutie in de ontwikkeling van de markteconomie waarbij niet alleen de handel tussen verschillende landen toe neemt maar ook de productie van

---

² World development report 2006, Equity and Development

³ "Opportunities for men and women to obtain productive work in conditions of freedom, equity, security and dignity are essential to ensuring the eradication of hunger and poverty, the improvement of the economic and social well-being for all, the achievement of sustained economic growth and sustainable development of all nations, and a fully inclusive and equitable globalization"

Ministerial declaration High-level segment of the substantive session of 2006 of the Economic and Social Council, held in Geneva from 3 to 5 July 2006,

goederen en diensten steeds mobieler wordt en minder onderworpen aan regelgeving. Het is een proces dat helemaal niet waarde vrij is, m.a.w economische globalisering wordt sterk beheerst door een neo-liberale ideologie, waarvan de logica tot vandaag de dag zwaar wordt bekritiseerd door verschillende groepen in de samenleving.

De overheid neemt hierbij vaak een tweeslachtige rol op. Ze probeert zoveel mogelijk van haar taken te verschuiven naar de privé sector en haar rol wordt uitgehold tot bewaker van het functioneren van de vrije markt. Daardoor is er een belangrijk democratisch deficit waarbij de overheid niet meer de burger vertegenwoordigt en niet meer beantwoordt aan zijn bekommernissen.

Binnen dit proces van globalisering worden vakbonden geconfronteerd met een aantal uitdagingen zoals een steeds groter wordende ongelijkheid, een erosie van de werknemersrechten, een economische groei zonder een groei van de werkgelegenheid, een toename van de "working poor", privatiseringen van de publieke diensten, de ontmanteling van de welvaartstaat, devaluaties, vermindering van subsidies voor onderwijs en gezondheidszorg en een steeds grotere deregulering.

Deze processen leiden tot een toename van armoede van bepaalde groepen in de samenleving en ondanks het feit dat de globale economie groeit, groeit ook de ongelijkheid in de wereld. Daarbij worden vooral de zwakkere groepen in de samenleving getroffen zoals vrouwen, kinderen, migranten en werknemers in de informele sector.

De vakbonden hebben daarom een heel duidelijke opdracht. Ze willen zich zowel op nationaal, regionaal als internationaal vlak ontwikkelen als tegenmacht dat zich keert tegen het neoliberale beleid.

Armoede voorbij

Armoede definiëren is zeer complex. Armoede is een zeer multi-dimensioneel begrip. Amartya Sen⁴ omschrijft het begrip als volgt: *het gebrek aan toegang tot basis capaciteiten en opportuniteiten voor een individu of een groep in de maatschappij om een minimaal aanvaardbare levensstandaarden te bereiken. Deze gaan van de meest elementaire dingen zoals voedsel, kleding, onderdak en het vermijden van te voorkomen ziekten tot veel complexere sociale verwezenlijkingen, zoals deelnemen aan het gemeenschapsleven en in staat zijn met waardigheid in het openbaar te verschijnen.*⁵

De definitie van de UNDP, leunt hier sterk bij aan en gaat zelfs nog een stap verder. Deze organisatie stelt als andere voorwaarde de mogelijkheid van de mensen om

---

⁴ Amartya Sen geboren op 3 november 1933 in Santiniketan (Bangladesh), is een Indiaas econoom die bekendheid verwierf met zijn werk over honger, welvaartstheorie en de mechanismen achter armoede. In 1998 ontving Sen de Nobelprijs voor de Economie.

⁵ In 1997, Sudhir Anand and Amartya Sen helped define a multidimensional approach to poverty, which they saw as the denial of capabilities and opportunities for living a long, healthy creative life. Poverty is more than a lack of income. Overcoming it means having a decent standard of living, the respect of others, and the things that people value in life. As with human development, the definition of poverty as a concept is much broader and more fundamental than its measurement, which cannot reflect all dimensions in a single, quantifiable indicator. Measurement dimensions include longevity, access to information and knowledge, social and political participation, and material means. Richard A. Jolly, THE HUMAN DEVELOPMENT PERSPECTIVE

een lang, gezond en creatief leven te leiden, waarbij men geniet van zelfrespect en respect van de anderen.

Poverty of lives and opportunities -or human poverty- is multidimensional in character and diverse. Poverty in the human development approach draws on each of these perspectives, but draws particularly on the capability perspective. In the capability concept the poverty of a life lies not merely in the impoverished state in which the person actually lives, but also in the lack of real opportunity -due to social constraints as well as personal circumstances- to lead valuable and valued lives. (UNDP. Human Development Report. 1997)

Wanneer wij deze definities vergelijken met de millenniumdoelstellingen dan merken wij op dat de laatstgenoemden armoede veel ruimer zien⁶. Een dynamische visie op het ontwikkelingsmodel is zeer verschillend van armoedebestrijding. Het is gericht op het vermijden van armoede en het optimaal laten functioneren van de mens in de maatschappij. Binnen dit denken is de economie instrumenteel in de ontwikkeling van de landen. De overheid en sociale partners kunnen via hun ingrijpen de economie sturen en rekening houden met de specifieke behoeften van de armere landen.

Tien argumenten tegen de MDG's

- *Ten eerste moet worden vastgesteld dat deze 'armoede-agenda' verre van ambitieus is. Deze millenniumdoelstellingen zijn geen echte armoedebestrijding, aangezien ze niet meer nastreven dan een halvering van de extreme armoede. Volgens de Wereldbank zijn er nog steeds één miljard mensen extreem arm, een 'doodvonnis' volgens Kofi Annan, wat betekent dat een half miljard mensen rustig mag blijven sterven. Dat gebeurt vandaag a rato van 20.000 mensen per dag. Bovendien, zo zagen we al, is armoedebestrijding nog lang geen ontwikkeling.*
- *Ten tweede zou duidelijk moeten zijn dat in landen met meer dan 50 % armoede, zoals in Afrika het geval is, er onmogelijk aan 'armoedebestrijding' kan worden gedaan **zónder ontwikkeling**. Wat deze landen nodig hebben is een omvattend plan voor een ontwikkeling van hun produktie-apparaat en een interne markt, samen met programma's voor sociale ontwikkeling. Arme landen moeten niet in eerste instantie produceren voor de export, maar moeten hun produktie kunnen beschermen tegen vernietigende import uit rijkere landen. Hun schulden moeten kwijt gescholden worden, zodat ze hun inkomsten kunnen gebruiken voor hun eigen ontwikkeling.*
- *Ten derde is het onmogelijk om aan ontwikkeling of armoedebestrijding te doen **met het huidige neoliberale beleid**. Privatiseren en dereguleren heeft nog nergens voor meer groei en minder armoede gezorgd. Na twintig jaar 'structurele aanpassingen' is dat overduidelijk. Er moet daarom gebroken worden met de neoliberale logica.*
- *Ten vierde is er het punt van het zogenaamde '**goed bestuur**' wat zou ontbreken in arme landen. Dat kan ook niet anders, nadat de instellingen van Bretton Woods al twintig jaar lang alles doen om de overheid te verzwakken en minder middelen te geven. Goed bestuur is onmogelijk in een straatarm land. Alles wijst er daarom op dat de instellingen een geheel andere agenda hebben dan 'armoedebestrijding'.*

⁶ zie ook ACV positie inzake Millenniumdoelstellingen in: Millenniumdoelstellingen voor ontwikkeling, Vakbeweging, 10 november 2005

- *Ten vijfde is deze agenda 'top-down' opgelegd door rijke landen aan arme landen, volledig in strijd met het 'ownership' dat de instellingen bepleiten. Arme landen hebben geen enkele keuze in het bepalen van hun eigen agenda. Arme landen moeten daarom dringend meer beleidsautonomie kunnen krijgen, zodat ze zelf hun prioriteiten kunnen vaststellen.*
- *Ten zesde zijn deze millenniumdoelstellingen volledig losgekoppeld van de 'PRSP's. Beide strategieën zijn bijna gelijktijdig ingevoerd, maar houden niet de minste rekening met elkaar. Nu pas begint de Wereldbank te stellen dat de PRSP's ook MDG's moeten bevatten, en plots zijn de PRSP's voor de 'korte termijn', terwijl ze aanvankelijk op 'lange termijn' werden gezien.*
- *Ten zevende gaan de millenniumdoelstellingen volledig voorbij aan de structurele oorzaken van armoede. Wanneer alle ontwikkelingshulp zou worden besteed aan armoedebestrijding, dan nog zou de armoede verder kunnen toenemen. Er wordt niet de minste aandacht besteed aan de mondiale en de nationale context waarin deze armoede ontstaat.*
- *Ten achtste ontbreken er ook een paar essentiële punten in die zogenaamde 'armoedebestrijding', zoals de gelijkheid van man en vrouw en zorgen voor de reproductieve gezondheid van vrouwen. Dat stond er wel nog in bij de OESO, maar is bij de VN verloren gegaan. Er staat in de millenniumdoelstellingen ook geen woord over arbeid of over sociaal-economische rechten.*
- *Ten negende zullen deze millenniumdoelstellingen niet worden gehaald, omdat er te weinig ontwikkelingshulp wordt gegeven. Volgens Jeffrey Sachs, de directeur van het millenniumprogramma bij de VN, is er tussen 0,45 en 0,54 % van het BBP nodig om de doelstellingen te halen. Maar dat geld is er niet. Ondanks alle beloften van Monterrey.*
- *Ten tiende gaan de verplichtingen voor de rijke landen niet gepaard met duidelijke, becijferde doelstellingen, terwijl dat voor de arme landen wel het geval is. Ook hier kan men dus twijfelen aan de echte bedoelingen.*

Francine Mestrum, auteur De Rattenvanger van Hameln

Vandaag de dag wordt de economie te veel gezien als een zelfregulerend proces onderworpen aan eigen wetmatigheden. De logica van de economie wordt bijna gelijkgesteld aan een natuurwet waar niet kan worden van afgeweken. Een niet naleven van deze logica zou volgens de economen van de neo-liberale filosofie enkel leiden tot wanorde en chaos.

Economische groei wordt daarbij gezien als de enige weg tot ontwikkeling. Om deze economische groei te bevorderen willen instellingen als Wereldbank en IMF alle barrières voor een ongeremde economische groei uit de weg ruimen. Daarbij worden overheidsinterventies beschouwd als marktverstoring. De enige rol die aan de overheid wordt toevertrouwd is het verschaffen van de nodige infrastructuur om de economische ontwikkeling te garanderen. Deregulering, liberalisering en privatisering zijn de kernbegrippen van dit consensusdenken (cfr Washingtonconsensus) Sociale zekerheid en sociale uitgaven zijn in dit systeem belemmerend en staan de economische groei in de weg. De enige goede vakbond is degene die niet bestaat (Zie Wall mart Conflict)

Toch blijkt dat de globale "governance policies", opgelegd door internationale instellingen (WB en IMF) hebben desastreuze sociale gevolgen. Deze hebben hun failliet zelf onderkend (structurele aanpassingsprogramma's, etc...)⁷

⁷ Zie Stiglitz, Sach....

De these dat economische groei het beste middel is om tegen armoede te strijden is inmiddels ook afdoende weerlegd door de - negatieve - “resultaten”⁸.

Voor de mensen die uit de boot vallen zijn er de programma's van armoedebestrijding, programma's die erop gericht zijn een minimaal sociaal vangnet te creëren met de bedoeling achteraf deze mensen te integreren in het economisch proces. De Poverty Reduction Strategy papers zijn een typisch voorbeeld van dergelijke initiatieven. Nieuw zijn deze initiatieven niet; het zijn de oude sterk bekritiseerde structurele aanpassingsprogramma's in een nieuw kleedje.⁹

In plaats van de armoedebestrijdingprogramma's van de IFI's promoten wij het concept van “Decent Work”.. Wij gaan ervan uit dat armoede kan worden voorkomen. Ieder burger heeft recht op waardig werk (decent work) en een waardig inkomen. Waardig werk (decent work) garandeert een waardig leven en leidt tot een integratie van het individu in de maatschappij.

Decent work heeft de volgende kenmerken:

- Vrij gekozen en productief werk dat een waardig inkomen genereert,
- een werk in een veilige omgeving
- sociale bescherming
- betere vooruitzichten op persoonlijke ontwikkeling en sociale integratie,
- de vrijheid van mensen om
  - hun bekommernissen te uiten
  - zich te organiseren
  - Deel te nemen aan de beslissingen die invloed hebben op hun eigen werk- en levensomstandigheden
- Gelijkheid van kansen voor mannen en vrouwen

De IAO is ervan overtuigd dat het streven naar decent work centraal moet staan binnen de strategieën van armoedebestrijding zowel op internationaal, regionaal als nationaal vlak. Decent work is immers een voorwaarde sine qua non voor het bereiken van een eerlijk, duurzame ontwikkeling voor iedereen. De IAO promoot dan ook dit concept en deze strategieën via hun werk op het gebied van tewerkstelling, sociale bescherming, fundamentele arbeidsrechten en sociale dialoog.

In deze strategie spelen de vakbonden natuurlijk een cruciale rol. De promotie van decent work gebeurt vooral via sociaal overleg met vakbonden op nationaal, regionaal en internationaal vlak.

Via vakbonden kunnen individuele werknemers zich organiseren en opkomen voor hun rechten en op die manier hun werk en leefomstandigheden verbeteren. Tevens

---

⁸ zie recente studie van New Economics Foundation geciteerd in MO*nr 35 van juni 2006 p.41

⁹ Naast de armoedebestrijding van de internationale financiële instellingen zijn er ook de programma's van de Internationale Arbeidsorganisatie. STEP (Strategies and Tools against Social Exclusion and Poverty) is een IAO programma dat in grote mate wordt gefinancierd door de Belgische overheid. Dit programma ging van start in 1998 en gaat van heel andere principes uit dan de armoedebestrijdingprogramma's van de Wereldbank en het IMF. Deze programma's gaan uit van een uitbreiding van de sociale bescherming en geen beperking zoals het geval is bij de IFI's . Zo moet elke werknemer die wordt uitgesloten van arbeidsactiviteiten in de informele economie worden ingesloten via sociale bescherming. Duidelijk is dat sociale bescherming hier niet altijd gelijk staat aan sociale zekerheid en er zal inventief moeten gezocht worden naar andere mechanismen die ook de mensen kunnen bereiken binnen de informele economie. STEP legt daarom ook heel sterk de nadruk op principes van sociale economie en geeft een zeer belangrijke rol aan de overheid, de lokale collectiviteiten, de sociale partners, burgerbewegingen en de privé-sector.

verdedigen vakbonden het algemeen belang, strijden ze voor herverdeling en collectieve voorzieningen als onderwijs, sociale infrastructuur etc.

Een studie van de IAO over globalisering wees echter uit dat vakbonden het niet makkelijk hebben in deze periode van globalisering. Als moeilijkheden werden opgesomd:

- Vijandige reactie van de werkgevers en sommige regeringen ten opzichte van de eisen die worden gesteld door de vakbonden.
- Het in vraag stellen van de traditionele rol en functies van de vakbonden
- Decentralisatie of afschaffing van het sociaal overleg en het totaal verwaarlozen van nationale tripartiete organen
- Het versoepelen van de wetgeving inzake minimumloon
- Het promoten van individuele contracten

Zoals hierboven werd aangetoond leven vakbonden in een vrij vijandige omgeving. Daarnaast worden ze ook nog eens geconfronteerd met een reeks van nieuwe uitdagingen. zoals

- een ontmanteling van de welvaartstaat
- privatisering van de publieke diensten
- mobiliteit van het kapitaal
- nieuwe vormen van werkorganisatie
- druk op werknemersrechten
- grensoverschrijdende operaties door transnationale bedrijven
- ....

Dit heeft ertoe geleid dat vakbonden in deze context opnieuw op zoek gaan naar aangepaste strategieën om te strijden voor sociale rechtvaardigheid en het uitroeien van armoede. In een rapport van de IAO worden deze strategieën van de vakbonden op een overzichtelijke en duidelijke manier beschreven.¹⁰ Wij vatten hier de belangrijkste strategieën samen inzake armoedebestrijding:)

1. rechten verstrekken aan de armen

De vakbonden geven een stem aan mensen die in armoede leven. De basisrechten zoals onderwijs, sociale zekerheid, openbare dienstverlening etc worden door vakbonden verdedigd. Dit gebeurt voor de bevolking in het algemeen en niet alleen voor hun leden. Belangrijk hierbij is dat deze organisaties democratisch worden bestuurd en dat participatie in deze structuren voor vele werknemers een bron is van empowerment.

2. Inkomen en collectieve voorzieningen

Het verwerven van inkomen is en blijft de belangrijkste manier om armoede te bestrijden en te vermijden. Herhaaldelijke malen werd reeds gewezen op het belang van decent work. Een van de hoofdtaken van de vakbond is het strijden voor decent work en volledige tewerkstelling.

Inkomen is evenwel niet voldoende, er is ook nood aan degelijke collectieve voorzieningen zoals water, onderwijs...etc zodat iedereen in de maatschappij toegang heeft tot deze noodzakelijke goederen en diensten. De vakbonden komen ook hier sterk voor op. De uitbouw van de collectieve voorzieningen en de acties

---

¹⁰ ILO-ACTRAV, The role of the trade unions in the global economy and the fight against poverty, The International Workers' Symposium on "The role of trade unions in the global economy and the fight against poverty", having met in Geneva from 17 -20 October 2005

tegen de privatisering van de collectieve goederen en diensten blijven belangrijke strijdpunten voor de vakbonden.

3. Vakbondsorganisatie help mensen te ontsnappen aan armoede

Sterker representatieve vakbonden zijn heel belangrijk in de strijd tegen armoede. Hoe beter georganiseerd de werknemers zijn des te beter kunnen ze opkomen voor hun rechten. Werknemers die zich organiseren geraken zelf uit de marginaliteit en het

Defaitisme. Zij worden een actieve schakel in de samenleving en ontsnappen aan sociale uitsluiting. De vakbonden gesteund door de internationale vakbondsconfederaties hebben verschillende projecten gerealiseerd die erop gericht waren de werknemers in de informele sector te organiseren. Daarbij zijn er heel wat initiatieven genomen die werknemers in de informele sector echt op weg hebben geholpen om uit de marginaliteit te geraken. Voorbeelden hiervan zijn: toegang tot de alternatieve kredietmarkt, verbeteren van productiviteit, onderhandelingen met de lokale overheden, veiligheid en gezondheid, beroepstraining, oprichten van coöperaties, gezondheidszorg enz.....

4. Sociale dialoog en armoede

Sociale dialoog is altijd zeer instrumenteel geweest in de eerlijke herverdeling van de vruchten van economische groei. Via sociaal overleg komen vakbonden op voor eerlijke arbeidsomstandigheden met bijzondere aandacht voor de laagste inkomenscategorieën. Een duidelijk voorbeeld hiervan is de continue strijd voor het bepalen van minimumlonen.

Sociale dialoog heeft als indirect gevolg ook de bevordering van de sociale vrede. De onderhandelingen tussen werknemers en werkgevers leiden tot conflictpreventie of conflictoplossing. Een stabiel sociaal klimaat kan op die manier leiden tot een grotere productiviteit en meer investeringen.

5. Bestrijding van AIDS en de promotie van veiligheid en gezondheid op het werk

Vele ziektes, waaronder ook AIDS, zijn nog sterk verbonden met armoede in het algemeen. Door hun specifieke positie kunnen vakbonden zich makkelijker inzetten voor de promotie van veiligheid en gezondheid op het werk. Dit geeft hun een vertrouwenspositie waarbij ze ook heel sterk aan AIDS preventie kunnen doen. Het is dan ook niet toevallig dat in een aantal landen AIDS projecten worden gevoerd in onderlinge samenwerking tussen de werknemers en werkgeversorganisaties.

6. Sociale economie

Vele vakbonden ontwikkelen initiatieven die erop gericht zijn steun te verlenen aan de werknemers en hun families. Hieronder verstaan we initiatieven als microkredieten, mutualiteiten, pensioenfondsen, tewerkstellingsprojecten, samen-aankoop coöperatieven etc.

7. De dialoog met de Internationale Financiële Instutities

Het IMF en de Wereldbank, als ook de regionale ontwikkelingsbanken en hun structurele aanpassingsprogramma's, PRSP's etc hebben vaak een hele negatieve invloed gehad op grote lagen van de bevolking. Hun bezuinigingsstrategieën die vooral gericht zijn op een vermindering van de openbare uitgaven in sectoren als

sociale zekerheid, publieke voorzieningen en educatie hebben heel vaak geleid tot een verscherping van de armoede en een precarisering van de arbeid. Flexibilisering, deregulering en privatisering, de hoofdkenmerken van het neo-liberale beleid van de IFI's, hebben in grote mate geleid tot een informalisering van een economie. De economie die wordt gepromoot is niet gericht op de bevrediging van de behoeften van de bevolking maar wel op een optimalisering van de inkomsten uit export.

Vakbonden hebben regelmatig missies uitgevoerd naar het IMF en de werelddbank om de negatieve impact van hun beleid aan te tonen en te pleiten voor een meer sociaal en op ontwikkeling georiënteerd sociaal beleid.

Gelukkig is de relatie tussen de WB en de vakbonden de laatste jaren significant veranderd. (zie box)

*De studie **Unions and Collective Bargaining: Economic Effects in a Global Environment**, een studie die in 2003 werd uitgevoerd door de Wereldbank is een belangrijke mijlpaal in de relaties van de Wereldbank met de vakbonden. In deze studie wordt duidelijk gesteld dat leden van vakbonden en werknemers die vallen onder een Collectieve Arbeidsovereenkomst opvallend hogere lonen hebben.*

Ook toont de studie aan dat de loonsverschillen tussen geschoolde en ongeschoolde werknemers en tussen mannen en vrouwen kleiner zijn naarmate de syndicalisatiegraad.

Landen met een zeer gecoördineerd systeem van sociaal overleg hebben een lagere werkloosheidsgraad, minder loonsongelijkheid en minder en kortere stakingen.

*Ook **het World Development Report 2006** van de Wereldbank: **Equity and Development: Equity enhances the Power of Growth to Reduce Poverty** onderstreept het belang van de fundamentele arbeidsrechten en de toepassing van de respectievelijke conventies. Er is tevens een zeer positieve evaluatie van de rol die vakbonden kunnen spelen in de eerlijke verdeling van de opbrengsten van economische groei.*

In het rapport staan een aantal aanbevelingen die vrij belangrijk zijn voor de werknemers zoals bijvoorbeeld:

- De WB vraagt de overheden te zorgen voor een efficiënte wetgeving en regulering die streeft naar een betere tewerkstelling op het vlak van arbeidsvoorwaarden en lonen (weg van onderbetaalde en gevaarlijke arbeid) vooral belangrijk voor mensen in de informele economie.

8. Het geven van een sociale dimensie aan regionalisering

In regionale handelsakkoorden wordt heel weinig aandacht besteed aan tewerkstelling en andere sociale materies. Het zijn ook de vakbonden die proberen binnen deze handelsakkoorden garanties te voorzien voor de toepassing van de fundamentele arbeidsnormen. Dit gebeurt heel vaak door de regionale en subregionale groeperingen van vakbonden. Een goed voorbeeld hiervan zijn de inspanningen geleverd door de Afrikaanse regionale vakbonden en het EVV inzake de akkoorden van Cotonou.

9. Relaties met Multinationale ondernemingen

Multinationale ondernemingen zijn vaak een doorn in het oog van de vakbonden. De macht van deze ondernemingen en het feit dat ze op geen enkele manier gebonden zijn aan nationale grenzen maakt het bijzonder moeilijk voor vakbonden om arbeidsrechten af te dwingen. Daarom proberen vakbonden zicht te groeperen en via internationale instrumenten MNO's te dwingen om zowel de internationale als nationale arbeidswetgeving na te leven. Belangrijke instrumenten in de handen van de vakbonden hierbij zijn de OECD Guidelinen en de ILO Tripartite Declaration of Principles Concerning Multinational Enterprises and Social Policy.

10. Vakbeweging en Gender

Arbeid van vrouwen is een onontbeerlijk element van de wereldeconomie. De positie in de maatschappij en de aard van het werk van vrouwen is vaak heel anders dan die van mannen. Daarom ondervinden vrouwen op verschillende manieren en intensiteit de gevolgen van globalisering. Op de arbeidsmarkt hebben we te maken genderspecifieke posities en genderspecifieke impact van maatregelen van bedrijven en overheden. Wat arbeid en loon betreft blijft gender een sterk element van discriminatie (verschillend loon voor gelijk werk, promotiekansen, ...). En er is het massale overwicht van vrouwen in niet betaalde en vaak ondergewaardeerde arbeid. De arbeidsrechten van vrouwen worden vaak nog erger geschonden dan die van mannen. Recht op werk, recht op sociale bescherming (o.a. moederschapbescherming), recht op lichamelijke integriteit en recht op een adequate levensstandaard liggen voor vrouwen vaak nog moeilijker dan voor mannen. Daarom is gender een belangrijk aandachtspunt geworden binnen de syndicale strategieën om armoede te bestrijden. Binnen de vakorganisaties is er wereldwijd een vrouwenwerking uitgebouwd om specifiek te werken op gender issues en om vrouwen een adequate ondersteuning en stem te kunnen geven binnen de (internationale) arbeidersbeweging. Binnen alle aspecten van vakbondswerking (beleid, vorming, ledenwerving, dienstverlening,...) in het Noorden én in het Zuiden wordt er steeds meer geïnvesteerd om de man-vrouw-ongelijkheid ongedaan te maken en de precare situatie van de arbeidsrechten van vrouwen daadkrachtiger aan te pakken. Vakbonden in het Zuiden spelen vaak een voortrekkersrol in hun land in de uitbouw van eigen vrouwenwerkingen. Binnen het syndicaal ontwikkelingssamenwerkingsprogramma hebben alle partners specifieke activiteiten en vormingen opgenomen om concreet te werken op genderaspecten: doelgerichte ledenwerving naar vrouwen, specifieke vorming en aandacht voor dienstverlening en noden van arbeidsters. Als verdedigers van arbeidsrechten en bepleiters van waardig werk, kunnen vakbonden een cruciale rol spelen om de positie van de vrouw binnen de arbeidsmarkt te versterken.

11. De verdediging van het algemeen belang

Een van de credo's van de neoliberale globalisering is privatisering van de publieke diensten. Vakbonden hebben altijd gestreden voor het publieke karakter van vitale collectieve diensten om de toegang ervan te garanderen voor alle burgers. Spijtig genoeg zijn deze diensten via de GATS op de internationale markt beland en hebben nationale vakbonden hier minder en minder greep op. Vandaar is ook de internationale solidariteit tussen vakbonden onmisbaar om de publieke sector te verdedigen ook op het internationale en regionale vlak.

12. Vakbewegingen en eerlijke handel

De liberalisering van de handel door de WTO heeft in vele landen geleid tot een verscherpte concurrentie en een daarmee gepaard gaande verslechtering van de arbeidsomstandigheden. De internationale vakbonden samen met hun lidorganisaties zetten zich dan ook volop in om er voor te zorgen dat de handelsakkoorden niet leiden tot een erosie van de arbeidsrechten. Om die redenen nemen vrij grote vakbondsdelegaties deel aan de ministeriële conferenties van de WTO.

Om deze strategieën ten uitvoer te brengen hebben vakbonden echter nood aan capacity building en vorming. Er is nood zowel aan brede algemene vorming over actuele thema's en meer technische opleidingen. Willen wij armoede bestrijding en sociale ontwikkeling mogelijk maken dat moeten wij ervoor zorgen dat de vakbonden hun rol degelijk kunnen vervullen.